

Kulturdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Høringsuttalelse fra Nasjonalbiblioteket – endringer i åndsverkloven – avtalelisens og gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv (2012/28/EU)

Vi viser til høringsbrev av 1.7.2014 om ovennevnte sak.

Nasjonalbiblioteket har følgende kommentarer til forslaget:

1. Om innføring av generell avtalelisensløsning

Nasjonalbiblioteket stiller seg positiv til en generell avtalelisensordning slik den fremkommer i foreslåtte § 36 annet ledd. Når det gjelder godkjenningsordning antar Nasjonalbiblioteket at avtalelisensens omdømme og robusthet kan nyte godt av at den er knyttet til en godkjennings- eller registreringsordning. Nasjonalbiblioteket har forståelse for at en godkjenningsordning kan bli byråkratisk dersom erfaringene fra Danmark slår til, altså at godkjenninger i praksis må gis for hver avtale som inngås. Nasjonalbiblioteket mener derfor at den foreslåtte løsning om notifikasjon vil være den beste løsningen. På den måten vil det også foreligge et register over inngåtte avtaler, hvilket Nasjonalbiblioteket ser på som nyttig.

Nasjonalbiblioteket stiller seg bak forslaget til subsidicær nemndslisens på opplærings- og utdanningsområdet, men vi er enige i at det ikke er behov for en lovfestet rett til megling ved inngåelse av avtaler på bakgrunn av generell avtalelisens. Videre er vi fornøyd med at departementet legger til grunn at både eksisterende og nye avtaler med avtalelisensvirkning er gyldige i fremtiden, jf. høringsnotatet pkt. 2.2. og opphavsrettsdirektivets fortale pkt. 18.

2. Om bruk av hitteverk og forholdet til forskrift til åndsverkloven

Nasjonalbiblioteket er velvillig innstilt til de nye bestemmelser om registrering og bruk av hitteverk. På tross av at man i Norge og Norden har løst mange av hitteverksutfordringene med avtalelisensmekanismer, ser vi at det finnes behov for klarering av enkeltstående hitteverk som ikke lett kan løses med avtalelisens. Det er også et poeng at kulturarvinstitusjonene vil få tilgang til hitteverk i hele EØS-området.

Nasjonalbiblioteket har forståelse for at lovforslaget legges tett opp til direktivteksten. I den forbindelse ser vi likevel visse utfordringer knyttet til forståelsen av dagens forskrift til åndsverkloven og de foreslåtte lovbestemmelsene.

Enkelte tolknings spørsmål gjelder foreslått § 16d i møte med forskriften § 1-3. Som omtalt i høringsnotatet pkt. 5.3. muliggjør forskrift til åndsverkloven digitalisering av verk i abm-institusjoner «der det ikke kan skaffes et eksemplar som oppfyller konserverings- og sikringsformålet fra utsalgsted eller fra utgiver, importør eller produsent», jf. § 1-3 bokstav b. Nasjonalbiblioteket har på sin side rett til å digitalisere ethvert verk som befinner seg i Nasjonalbibliotekets samling uten ovennevnte begrensning, jf. § 1-3 tredje ledd.

Forskriftsbestemmelsen omfatter alle verk, herunder både offentliggjorte og ikke-offentliggjorte verk, og et verks eventuelle status som hitteverk har etter hva vi kan forstå ikke hatt betydning for bestemmelsens rekkevidde. Nasjonalbiblioteket antar dessuten at et verks status som hitteverk heller ikke kommer til å ha betydning for adgangen til sikring og bevaring etter forskriften, selv ikke med de foreslåtte lovbestemmelser §§ 16b–16d. Nasjonalbiblioteket antar også at et verks status som hitteverk ikke spiller inn på den generelle adgangen til å sikre og bevare alle typer verk, og at det dermed ikke er behov for å ta stilling til verkenes hitteverksstatus ved bruk av forskriften som nevnt.

3. Om forholdet til deponerte verk

Nasjonalbiblioteket viser her til høringsnotatet pkt. 5.5.6 a) om hvilke verk som er omfattet av lovforslaget. Departementet legger til grunn at en av forutsetningene for bruk etter direktivet er at verket allerede finnes i institusjonens samlinger, og at dette begrepet må avgrenses mot materiale som er deponert. Direktivets art. 3 nr. 3 kan imidlertid leses dithen at verk som er deponert kan være gjenstand for bruk etter direktivet, jf. forutsetningsvis andre setning i art 3. nr. 3: «Medlemsstaterne kan begrense anvendelsen af nærværende stykke til værker og fonogrammer, som er blevet *deponeret* hos disse organisationer inden den 29. oktober 2014», vår utheving. Den engelske direktivteksten støtter også denne tolkningen slik Nasjonalbiblioteket oppfatter det, jf. det tilsvarende uttrykket «deposited». Nasjonalbiblioteket vil derfor foreslå at deponerte verk også er mulig å bruke etter direktivet, såfremt det etter en konkret vurdering er naturlig å anse det deponerte verk som en del av institusjonens samlinger.

4. Om avtalelisens for bruk av verk i arkiv, bibliotek og museer

Den foreslåtte utvidelse av § 16a er etter Nasjonalbibliotekets oppfatning fornuftig, og vil sannsynligvis bidra til at det blir lettere å inngå avtaler om formidling av offentliggjorte kunstverk og fotografiske verk. Vi går ut fra at bestemmelsen også gir anledning til å inngå avtalelisens med virkning for fotografiske bilder, jf. også den eksisterende henvisningen i § 43a tredje ledd. Etter Nasjonalbibliotekets vurdering kunne § 16a gjerne også inkludert alle offentliggjorte verk, slik departementet også nevner i høringsnotatet pkt. 5.5.7. Bestemmelsen om bruk av verk i abm-institusjoner har etter Nasjonalbibliotekets vurdering allerede et tilstrekkelig begrenset nedslagsfelt, og en anledning til å inngå avtaler om alle offentliggjorte verk kan føre til at en større del av kulturarven blir lettere å gjøre tilgjengelig for allmennheten.

5. Om nasjonalt kontaktpunkt

Nasjonalbiblioteket er villig til å påta seg rollen som nasjonalt kontaktpunkt mellom institusjonene som foretar omfattende søk og den felleseuropeiske databasen som driftes av OHIM (the Office for Harmonization in the Internal Market). Vi oppfatter denne nye oppgaven som en naturlig del av Nasjonalbibliotekets rolle. Nasjonalbiblioteket legger til grunn at det er den enkeltes institusjons ansvar å dokumentere og å gjennomføre omfattende søk iht. foreslått § 16e annet ledd, altså at det ikke er kontaktpunktet som står direkte ansvarlig for dette. For øvrig synes foreslåtte § 16e annet ledd å være en balansert bestemmelse som kun krever av institusjonene å lete i de kilder institusjonen finner relevante, ut over de påkrevde kilder som nevnt i hitteverksdirektivets vedlegg. Vi merker oss at departementet i forskrift kan velge å tilføye andre kilder til listen om det viser seg å være nødvendig, jf. § 16e sjette ledd.

Med vennlig hilsen

Roger Jøsevold
Kst. nasjonalbibliotekar

Espen Søyland Bakjord
juridisk rådgiver

